

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง มิติที่หยุดนิ่งและมิติที่เคลื่อนไหวในพัฒนาการภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นมีแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบความคิดเพื่อการศึกษาที่บรรลุนิติบุคคล มีทั้งสิ้น 2 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยมองภาพยนตร์ในแง่องค์ประกอบการสื่อสาร ซึ่งจะแบ่งแนวคิดย่อยได้เป็น 3 แนวคิด คือ

- 1.1 แนวคิดด้านผู้สร้างภาพยนตร์ / ผู้กำกับภาพยนตร์
- 1.2 แนวคิดเรื่ององค์ประกอบในภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิง
- 1.3 แนวคิดด้านผู้ชมภาพยนตร์

กลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยมองภาพยนตร์ในแง่อุตสาหกรรม ซึ่งเมื่อเป็นอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีเงินทุนซึ่งอาจมาจากเจ้าของเงินทุน หรือ ได้มาทางอ้อมจากการสนับสนุนของรัฐบาล ซึ่งผู้วิจัยขอใช้แนวคิด คือ

- 2.1 แนวคิดการผลิตภาพยนตร์ด้วยเงินทุนที่ต่ำ
- 2.2 แนวคิดการปกป้องของรัฐบาลและการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์

จากการมองว่าภาพยนตร์เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาจจะกล่าวว่าเป็นอุตสาหกรรมรูปแบบหนึ่งก็ได้ เมื่อภาพยนตร์ถูกมองว่าเป็นอุตสาหกรรมแล้วย่อมมีปัจจัยภายนอกอื่นๆ เข้ามากำหนดความเป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์ได้ ผู้วิจัยจึงขอใช้แนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองเพื่อวิเคราะห์สภาพการของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย นั่นคือ

- 2.3 แนวคิดทฤษฎี Political economic media theory

สำหรับตัวอย่างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่เป็นต้นแบบให้กับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั่วโลก ผู้วิจัยเห็นสมควรใช้แนวคิด

2.4 แนวคิดความสำคัญของอเมริกันในอุตสาหกรรมภาพยนตร์

แนวคิดด้านผู้สร้างภาพยนตร์และผู้กำกับภาพยนตร์จะเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสถานการณ์เพื่อที่จะค้นหาและอธิบายความเป็นไปด้านผู้กำกับภาพยนตร์ไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

แนวคิดด้านผู้ชมภาพยนตร์จะเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสถานการณ์เพื่อที่จะค้นหาและอธิบายความเป็นไปด้านผู้ชมภาพยนตร์ไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบในภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงจะเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสถานการณ์เพื่อที่จะค้นหาและอธิบายความเป็นไปด้านภาพยนตร์ไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

แนวคิดความสำคัญของอเมริกันในอุตสาหกรรมภาพยนตร์จะเป็นแนวคิดที่นำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และเปรียบเทียบสถานการณ์เพื่อที่จะค้นหาและอธิบายความเป็นไปด้านภาพยนตร์ไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยได้รับอิทธิพลของภาพยนตร์อเมริกัน

แนวคิดการผลิตภาพยนตร์ด้วยเงินทุนที่ต่ำเป็นแนวคิดที่จะใช้เปรียบเทียบถึงวงการภาพยนตร์ไทยกับความเป็นไปได้ในการสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินทุนต่ำ

แนวคิดการปกป้องของรัฐบาลในลาตินอเมริกาและการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์เป็นแนวคิดที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับวงการภาพยนตร์ไทยในปัจจุบัน ถึงการมีส่วนในการช่วยเหลือและพัฒนาวงการภาพยนตร์ไทยของรัฐบาลไทย

แนวคิดทฤษฎี Political economic media theory เป็นแนวคิดที่จะนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าเศรษฐกิจการเมืองมีส่วนในการกำหนดความเป็นไปที่เกิดขึ้นในวงการภาพยนตร์ไทยอย่างไร

จากนี้ผู้วิจัยขอก้าวถึงรายละเอียดของแนวคิด ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านผู้สร้างภาพยนตร์ / ผู้กำกับภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งๆ จะสำเร็จขึ้นมาได้ จำต้องใช้บุคลากรทำหน้าที่ต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ภาพยนตร์เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง ซ้ำยังมีอัตราเสี่ยงต่อการขาดทุนสูงถ้าภาพยนตร์ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด บุคลากรที่เข้ามาทำหน้าที่ผลิตภาพยนตร์ในขั้นตอนต่างๆจึงมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ เหตุผลสำคัญก็คือ เพื่อให้ภาพยนตร์ที่ผลิตออกมาดีที่สุดในคุณภาพ ตรงกับความต้องการและสามารถสนองผู้ชมภาพยนตร์ได้ ซึ่งทีมงานในการสร้างภาพยนตร์สามารถแบ่งออกได้ดังนี้¹

1. ผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์
2. ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์
3. ผู้จัดการกองถ่าย
4. ฝ่ายธุรกิจกองถ่าย
5. ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง
6. ผู้ช่วยด้านการแสดง
7. ผู้กำกับฝ่ายศิลป์
8. ฝ่ายเสื้อผ้า
9. ช่างแต่งหน้าทำผม
10. ช่างไฟ
11. ผู้บันทึกเสียง
12. ผู้กำกับภาพ
13. ผู้ควบคุมความต่อเนื่อง
14. ผู้บันทึกภาพนิ่ง
15. นักแสดง

¹ สิริรัตน์ ชัยพฤกษ์, “เบื้องหลังหนังไทย,” (สารนิพนธ์วารสารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาพยนตร์และภาพถ่าย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 4-5

16. คนงาน
17. แม่ครัวและเด็กเสิร์ฟน้ำ
18. ผู้ตัดต่อ
19. ผู้ประพันธ์เพลงและดนตรีประกอบ

ในส่วนแรกผู้วิจัยขอกล่าวถึงผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ก่อน เนื่องจากเห็นว่ามีส่วนเชื่อมโยงกับตำแหน่งผู้กำกับการแสดง

ผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์² ในสมัยต้นของการสร้างภาพยนตร์ไม่มีตำแหน่งของผู้อำนวยการสร้าง เพราะธุรกิจและกระบวนการสร้างภาพยนตร์ยังไม่สลับซับซ้อนเช่นในปัจจุบันนี้ ผู้กำกับการแสดงจะเป็นผู้ควบคุมดูแลทุกอย่างในกระบวนการสร้างภาพยนตร์ทั้งหมด แต่เมื่อธุรกิจเติบโตขึ้นจึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งผู้อำนวยการสร้างที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง

วงการภาพยนตร์ในปัจจุบันนี้สามารถแบ่งผู้อำนวยการสร้างออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ผู้อำนวยการสร้างที่เป็นลูกจ้างประจำของบริษัทภาพยนตร์ และ
2. ผู้อำนวยการสร้างอิสระ

ผู้อำนวยการสร้างที่เป็นลูกจ้างประจำของบริษัทภาพยนตร์ มีหน้าที่สร้างภาพยนตร์ตามที่นายทุนจะสั่งให้ทำ ผู้อำนวยการสร้างประเภทนี้ไม่ค่อยมีอำนาจต่อรองกับนายทุน บางครั้งผู้อำนวยการสร้างไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่มีอบหมายให้สร้างแต่ก็จำเป็นต้องทำ นายทุนอาจกำหนดงบประมาณมาให้และอาจบังคับว่าต้องจ้างนักแสดงคนใด ผู้อำนวยการสร้างมีสิทธิเลือกผู้เขียนบท แต่นายทุนก็มีสิทธิบอกให้แก้บทนั้นได้ ผู้อำนวยการสร้างประเภทนี้จึงไม่มีอิสระ เพียงเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของบริษัทมากกว่าเป็นผู้อำนวยการสร้างซึ่งควรมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่านี้

² ปิยกุล เลาวัณย์ศิริ, ใครเป็นใครในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2529), หน้า 3

วงการภาพยนตร์ไทยแตกต่างจากของต่างประเทศอยู่บ้างตรงที่ผู้อำนวยการสร้างของไทยมักจะเป็นเจ้าของทุนเองด้วย เมื่อผู้อำนวยการสร้างเป็นเจ้าของทุนเอง ขั้นตอนการต่อรองระหว่างผู้อำนวยการสร้างกับนายทุนจึงไม่มี แต่ผู้อำนวยการสร้างจะเป็นผู้ควบคุมการทำงาน และต่อรองกับผู้กำกับการแสดงมากขึ้น และผู้อำนวยการสร้างในประเทศไทยมีหน้าที่ต้องทำน้อยกว่าผู้อำนวยการสร้างในต่างประเทศ หน้าที่ต่างๆ นั้นจะบีบให้ผู้กำกับการแสดงรับผิดชอบมากขึ้น เพราะตนเองคือนายทุนใหญ่ ผู้กำกับการแสดงจะทำงานหนัก เพราะจะต้องทำหน้าที่นักธุรกิจต่อรองกับผู้อำนวยการสร้าง ซึ่งแท้จริงคือนายทุนนั่นเอง

ผู้อำนวยการสร้างประเภทที่สองคือ ผู้อำนวยการสร้างอิสระซึ่งมิได้กินเงินเดือนประจำของบริษัทภาพยนตร์ ผู้อำนวยการสร้างประเภทนี้จะมีอิสระในการทำงาน นับตั้งแต่การหาเรื่องมาสร้างเป็นภาพยนตร์และเลือกสรรผู้ร่วมงานมากกว่าผู้อำนวยการสร้างประเภทแรก แต่ก็ได้หมายความว่าผู้อำนวยการสร้างอิสระจะไม่ต้องอาศัยบริษัทภาพยนตร์ เพราะผู้อำนวยการสร้างจะต้องนำเอาโครงการไปเสนอแก่บริษัทภาพยนตร์เพื่อขอทุนสร้างภาพยนตร์ เพราะผู้อำนวยการสร้างส่วนใหญ่จะไม่สามารถลงทุนเองได้ ดังนั้นแม้จะมีอิสระในการทำงานมากกว่าผู้อำนวยการสร้างที่สังกัดบริษัทภาพยนตร์ แต่ก็อยู่ในขอบเขตที่จำกัดเช่นกัน

ผู้อำนวยการสร้างที่จะสามารถทำงานตามความต้องการของตนเองได้อย่างกว้างขวาง จะต้องมีทุนสร้างภาพยนตร์เอง

ผู้กำกับการแสดงหรือผู้กำกับภาพยนตร์³

ผู้กำกับการแสดงเป็นผู้ควบคุมสร้างภาพยนตร์ในขั้นตอนการถ่ายทำทั้งหมดโดยตรง เพราะเป็นผู้ที่จะทำให้เรื่องราวที่เป็นตัวหนังสือในบทภาพยนตร์กลายเป็นภาพเคลื่อนไหวที่มีชีวิตชีวาบนจอภาพยนตร์ ความสำเร็จของผู้กำกับการแสดงนั้นขึ้นอยู่กับ ความสามารถในการสั่งการทุกคนในกองถ่ายให้ทำงานอย่างประสานกลมกลืนและนำเอาความสามารถของผู้ร่วมงานทุกคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

³ ปียกุล เลาว์ณยศศิริ, ใครเป็นใครในกระบวนการผลิตภาพยนตร์, หน้า 15

ส่วนการที่จะบังคับบัญชาสั่งการทุกคนในกองถ่ายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มความสามารถได้สำเร็จนั้น ผู้กำกับการแสดงจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่สามารถสร้างความ เชื่อถือและการยอมรับจากผู้ร่วมงานทุกคนได้ ผู้กำกับการแสดงที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการ งานได้จะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอยู่ 4 ประการคือ

(1) ความเป็นผู้นำ

แม้จะมีผู้อำนวยการสร้างมาเป็นผู้วางแผนและเตรียมการทุกอย่างสำหรับการสร้าง ภาพยนตร์โดยปรึกษาหารือกับผู้กำกับการสร้าง แต่เมื่อถึงขั้นลงมือถ่ายแล้ว ผู้กำกับการแสดงจะ ต้องมีอำนาจสูงสุดและต้องมีความเด็ดขาด ทั้งนี้เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การทำงานโดยยึด ถือหลักประชาธิปไตยเต็มที่ อาจจะทำให้การทำงานในขั้นการถ่ายทำ ไม่ว่าจะก่อนการถ่ายทำ ผู้ กำกับการแสดงจะมีความสนิทสนมกับคนในกองถ่ายอย่างไร เมื่อถึงเวลาที่กล้องเริ่มบันทึกภาพ ทุกคนจะต้องรู้และยอมรับว่าผู้กำกับการแสดงคือผู้ที่จะบงการทุกอย่าง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ผู้ร่วมงานในกองถ่ายจะให้คำแนะนำแก่ผู้กำกับการแสดงไม่ได้ เพียงแต่ผู้ที่ตัดสินใจขั้นสุดท้าย คือผู้กำกับการแสดงเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าผู้ร่วมงานทุกคนจะต้องยอมรับว่าผู้กำกับการแสดงคือ หัวเรือใหญ่ในการถ่ายทำภาพยนตร์

(2) รูศิลปะภาพยนตร์

นอกจากความเป็นผู้นำในการทำงานแล้ว ผู้กำกับการแสดงจะต้องมีความสามารถ ที่จะแปลความหมายจากตัวหนังสือมาเป็นภาพได้อย่างมีศิลปะ และจะต้องเข้าใจเรื่องราวอารมณ์ ของภาพยนตร์ได้อย่างทะลุปรุโปร่งตลอดทั้งเรื่องและตลอดเวลา เพราะในขณะที่ถ่ายทำนั้นผู้ร่วม งานและเจ้าหน้าที่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นตัวแสดง ตากล้อง เจ้าหน้าที่เสียงหรือคนอื่นๆ จะให้ความสำคัญเฉพาะฉากที่กำลังถ่ายทำ และมองปัญหาเฉพาะหน้าจนบางครั้งลืมนึกถึงภาพยนตร์ทั้งเรื่อง หรือความต่อเนื่องจากฉากที่มาก่อน เป็นหน้าที่ของผู้กำกับการแสดงโดยตรงที่จะคอยคำนึงถึง ความสัมพันธ์ของตัวแสดง ความต่อเนื่องจากฉากหนึ่งไปสู่อีกฉากหนึ่ง เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลถึง ภาพยนตร์โดยรวมทั้งเรื่อง ความเข้าใจในศิลปะภาพยนตร์และความสามารถในการแปลความ หมายเป็นภาพของผู้กำกับการแสดงนี้ นอกจากจะมีผลทำให้ภาพยนตร์มีความต่อเนื่องและอารมณ์ สอดคล้องตั้งแต่ต้นจนจบแล้ว คุณสมบัติในข้อนี้ยังมีผลต่อความเชื่อถือของคนในกองถ่าย ทำให้ ทุกคนยอมรับและเชื่อฟังผู้กำกับการแสดงอีกด้วย

(3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

สิ่งที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กำกับกับการแสดงกับผู้ร่วมงานคนอื่นๆ เป็นไปอย่างราบรื่นนั้น มิใช่ลักษณะความเป็นผู้นำและความสามารถในทางศิลปะภาพยนตร์เท่านั้น ผู้กำกับกับการแสดงที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีจิตวิทยาที่สูง ก่อนลงมือทำงานผู้กำกับกับการแสดงควรตัดสินใจแต่แรกเริ่มว่าจะวางตัวอย่างไรกับผู้ร่วมงานแต่ละคน ความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นนี้จะเป็สิ่งที่แสดงให้เห็นบุคลิกและวิธีการทำงานของผู้กำกับกับการแสดง ผู้กำกับกับการแสดงบางคนอาจจะวางตนเป็นคนเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย แต่ผู้กำกับกับการแสดงบางคนอาจจะทำตัวเป็นเพื่อนคู่คิดที่คอยให้คำแนะนำปรึกษา ผู้กำกับกับการแสดงบางคนจะวางตัวกับผู้แสดงแบบหนึ่ง และกับผู้ร่วมงานคนอื่นๆ อีกแบบหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะเลือกวางตัวแบบใด จุดสำคัญนั้นอยู่ที่ว่าผู้กำกับกับการแสดงจะต้องสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ตั้งแต่ระยะแรกเริ่มและแสดงออกให้กระจ่างชัดแก่ผู้ร่วมงานและผู้แสดงทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนได้รับรู้และวางตัวให้เหมาะสม

(4) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้กำกับกับการแสดงจะต้องระลึกอยู่เสมอก็คือ ไม่มีใครสามารถสร้างภาพยนตร์ได้คนเดียวสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพยนตร์ในสมัยนี้ นอกจากจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระของเรื่องแล้ว ยังต้องคำนึงถึงศิลปะของภาพยนตร์ด้วย การสร้างภาพยนตร์จึงต้องการผู้มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านต่างๆ ไม่ว่าผู้กำกับกับการแสดงจะมีความสามารถเฉพาะตัวมากแค่ไหน ก็ยังต้องอาศัยผู้ร่วมงานที่มีความสามารถ ดังนั้น ขณะที่ผู้กำกับกับการแสดงจำเป็นจะต้องเป็นผู้นำที่ดีฉลาด ในเวลาเดียวกันจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกคน มีความเป็นกันเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันสร้างผลงานที่ดี

ผู้กำกับกับการแสดงที่ฉลาด จะต้องพยายามดึงเอาความสามารถของผู้ร่วมงานทุกคน ออกมาใช้ประโยชน์แก่งานมากที่สุด

จึงกล่าวได้ว่า ความสามารถของผู้กำกับกับการแสดงในการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงานและผู้แสดงนั้นมีความสำคัญมาก เฉพาะความสามารถพิเศษในการสร้างภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอจะเป็นผู้กำกับกับการแสดงที่ดีได้ แต่จะต้องสามารถสร้างบรรยากาศและควบคุมการทำงานที่ประกอบด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มความสามารถทุกคน

ผู้กำกับการแสดงอาจจะมาจากผู้ที่มีอาชีพต่างๆ กัน บางคนเคยเป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักจัดรายการวิทยุ นักร้อง นักแสดง ผู้ตัดต่อ หรืออาชีพอื่นๆ แต่ผู้กำกับการแสดงสมัยใหม่มักจะมาจากผู้ที่สนใจงานภาพยนตร์หรืองานแสดงมาตั้งแต่เริ่มแรกจริงๆ บางคนอาจเคยเป็นผู้กำกับละคร กำกับรายการโทรทัศน์ หรือศึกษามาทางด้านภาพยนตร์โดยตรง ประสบการณ์เหล่านี้มีความสำคัญ จากสถิติปรากฏว่า ผู้กำกับการแสดงประเภทนี้ประสบความสำเร็จในอาชีพได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้มาก่อน ปรากฏการณ์ที่เวลานี้คล้ายกับวิชาชีพสาขาอื่นๆ ในช่วงแรกๆ เมื่อมีภาพยนตร์เกิดขึ้นใหม่ๆ ยังไม่มีผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ ใครก็สามารถทำงานภาพยนตร์ได้ แต่เมื่อวงการได้พัฒนาไปสักระยะหนึ่ง คนที่มีความสนใจและมีพื้นฐานมาโดยตรงจะมีโอกาสดีกว่าสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันผู้ที่อยู่ในวงการภาพยนตร์รวมทั้งผู้กำกับการแสดงก็มาจากทุกสาขาวิชาชีพ แต่เมื่อมีพัฒนาการทางด้านวิชาการภาพยนตร์แล้ว ในอนาคตอันใกล้จะสามารถคาดได้ว่าผู้ที่มีพื้นฐานความรู้หรือศึกษามาทางด้านนี้โดยตรงจะเพิ่มมากขึ้น

มีข้อที่น่าสนใจที่ น่าสนใจอีกประการคือ มีผู้กำกับการแสดงจำนวนไม่น้อยที่มาจากดารา แต่จากสถิติปรากฏว่าผู้กำกับการแสดงประเภทนี้ประสบความสำเร็จในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ สำหรับประเทศไทยก็มีดาราหลายคนที่เป็นผู้กำกับ เช่น ดอกกดิน กัญญามาลย์, สมบัติ เมทะนี, พิศาล อัครเศรณี, ไพโรจน์ สวรรค์บุตร เป็นต้น

ผู้กำกับการแสดงของไทย ต่างจากผู้กำกับแสดงของต่างประเทศอยู่บ้าง ดังที่เคยกล่าวไว้บ้างแล้วในเรื่องผู้อำนวยการสร้างว่า ผู้อำนวยการสร้างคือนายทุนหรือตัวแทนของบริษัทสร้างภาพยนตร์ เมื่อผู้อำนวยการสร้างกับนายทุนเป็นคนคนเดียวกัน ผู้ที่จะทำหน้าที่คิดโครงการเสนอนายทุนเพื่อขอเงินสร้างภาพยนตร์ก็คือ “ผู้กำกับการแสดง” ดังนั้นผู้กำกับแสดงจึงต้องเป็นนักธุรกิจไปในตัวด้วย เพราะความอยู่รอดของผู้กำกับแสดงขึ้นอยู่กับโครงสร้างภาพยนตร์ที่ตนเสนอโดยตรง และด้วยเหตุผลเดียวกันที่ว่า ผู้อำนวยการสร้างกับนายทุนเป็นกลุ่มบุคคลหรือคนเดียวกัน ในประเทศไทยจึงมีผู้กำกับแสดงในเครือบริษัท ผู้กำกับแสดงประเภทนี้มีสภาพคล้ายกับผู้อำนวยการสร้างที่อยู่ในเครือคือ จะมีอำนาจน้อยในการต่อรองกับเจ้าของเงินและในการเลือกเรื่องและผู้แสดง ส่วนใหญ่บริษัทจะกำหนดมาว่าควรสร้างเรื่องใด เอานักแสดงคนใดมาแสดง และเพื่อไม่ให้รู้สึกว่าเป็นการบังคับกันจนเกินไป ในทางปฏิบัติบริษัทผู้สร้างจะให้ผู้กำกับแสดงเลือกสร้างเรื่องหนึ่งเรื่องใดใน 3 - 4 เรื่องที่กำหนดมาให้ จึงกล่าวได้ว่าผู้กำกับแสดงของไทยต้องเป็นนักธุรกิจและศิลปินในตัวพร้อมกัน

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบในภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์เกิดความบันเทิง

แนวคิดเรื่ององค์ประกอบในภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์เกิดความบันเทิงกล่าวว่าผู้กำกับภาพยนตร์จะต้องรู้ว่าจุดใดในภาพยนตร์ที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิง ซึ่งแนวคิดนี้กล่าวว่าจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้⁴

1. มีโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่ดี โครงเรื่องและเนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ และมีเหตุผลสมจริง เนื้อเรื่องมีความเกี่ยวข้องต่อเนื่อง (Continuity) กันอย่างแนบเนียนโดยตลอด ควรจะมีไคลแม็กซ์ (Climax) หรือจุดสุดยอดของเรื่อง ที่ทำให้คนดูรู้สึกสนุก หรือตื่นเต้น จนลืมตัว สำหรับเรื่องความเป็นไปได้และเหตุผลของเรื่อง หากเป็นเรื่องสมมติ ก็ควรมีเหตุผลที่พอเชื่อถือได้ในตัวของมันเอง แต่ถ้าเป็นเรื่องสมมติโดยไม่หวังว่าจะมีทางเป็นจริงไปได้ เช่น ภาพยนตร์ตลก ก็ไม่จำเป็นต้องคิดถึงความเป็นไปได้

2. การดำเนินเรื่อง ภาพยนตร์ที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงต้องมีภาพและเสียงปรากฏแก่สายตาและหูของคนดูตามโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่ดี คือ ได้กล่าวถึงแล้วตามลำดับตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง แสดงเรื่องเฉพาะที่สำคัญจริงๆ ซึ่งจะทำให้เรื่องเดินไปตามลำดับ ต่อเนื่องเกี่ยวข้องกันไปเรื่อยๆ เป็นฉากๆ และเป็นตอนๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่ฉวัดเฉวียนวกไปวนมา เรื่องจะต้องดำเนินไปโดยไม่ชักช้า ไม่อืดอาดหรือเยิ่นเย้อ ปรากฏต่อเนื่องไปตามลำดับ ทั้งภาพ เสียงพูด และเสียงประกอบ (Sound effects) ฉากที่ไม่จำเป็นแก่การดำเนินเรื่องบางฉากไม่ควรจะมี เพราะถ้ามีจะทำให้เสียคุณค่าของภาพยนตร์ทั้งเรื่อง

3. การแสดงดี บทบาทของผู้แสดงทุกคน ทั้งท่าทางและเสียงที่ปรากฏบนจอมาสู่สายตาและหูของคนดู จะต้องแสดงท่าทางเหมือนจริง พูดเหมือนจริง สมบทบาท โดยเฉพาะผู้แสดงนำต้องแสดงได้ดีจริงๆ จนทำให้คนดูรู้สึกเกิดอารมณ์คล้อยตามว่าภาพยนตร์ที่กำลังชมอยู่เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น

4. การถ่ายภาพและการลำดับตัดต่อภาพที่ดี ภาพที่ปรากฏบนจอ ควรที่จะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของเนื้อเรื่อง มีการจัดองค์ประกอบ (Composition) ที่ดี มีศิลปะ อีกทั้งมีสีสันใน

⁴ สนั่น ปัทมะทิน, "วิชาถ่ายทำภาพยนตร์" ถ่ายทำภาพยนตร์ (พระนคร:สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์, 2506) หน้า 32

การถ่ายทอด ได้อารมณ์ขึ้น อันประกอบด้วย Exposure, tones, Colors and Lighting ได้ตรงตามบรรยากาศ มองดูง่ายไม่ทำให้เกิดอาการสับสน ภาพยนตร์จะดีสักปานใด ถ้าการถ่ายภาพไม่ดีก็อาจทำให้หมดความบันเทิงไปได้ สำหรับการลำดับตัดต่อภาพ เป็นศิลปะแห่งการเสนอภาพแก่ผู้ดู การถ่ายภาพยนตร์ที่ดีจะต้องลำดับภาพให้การดำเนินเรื่องเกี่ยวโยงต่อเนื่องตามลำดับ การดำเนินเรื่องไม่สะดุดความรู้สึก ทำให้สะดวกต่อการดู เข้าใจเรื่องได้ง่าย ไม่วุ่นวายสับสน บทบาทในแต่ละฉากจะต้องสมบูรณ์ ไม่ขาดและไม่ยาวจนเกินไป

5. ฉากและการแต่งกายเหมาะสม ภาพยนตร์ที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิง ควร มีฉากเหมือนจริงจนจับไม่ได้ว่าสร้างขึ้น ถ้าเป็นภาพยนตร์สี สีที่ปรากฏบนจอ ได้แก่ สีฉากและสี เครื่องแต่งกาย จะต้องกลมกลืนหรือขัดแย้งอย่างมีศิลปะ เพื่อช่วยสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมเกิดคล้อยตามคิดว่า ภาพยนตร์ที่กำลังชมเป็นจริง

6. เสียง ดนตรีและเพลงดี ส่วนประกอบอีกส่วนที่ทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงคือ เสียงพูดที่ตรงกับปากและเหมาะสมกับบุคลิกและเนื้อเรื่องของตัวละคร เสียงประกอบต่างๆ จะต้องเหมือนความเป็นจริงเช่น เสียงฝีเท้า ถ้าเป็นดนตรีหรือเพลงประกอบ จะต้องให้เหมาะสมแก่บรรยากาศและเนื้อเรื่อง สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความเป็นจริงและความเคลิบเคลิ้มแก่อารมณ์ของผู้ชมได้เป็นอันมาก

องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงได้มาก ถ้าภาพยนตร์เรื่องใด สามารถทำองค์ประกอบต่างๆ ได้สมบูรณ์มากขึ้นเพียงใด ก็ช่วยส่งเสริมให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงมากขึ้นเพียงนั้น

อย่างไรก็ตาม ในการสร้างภาพยนตร์จะต้องนึกถึงผู้ชมภาพยนตร์ ความต้องการผู้กำกับภาพยนตร์จะต้องใช้เทคนิคเพื่อที่จะดึงความตั้งใจและกระตุ้นให้ผู้ชมดูภาพยนตร์อย่างใจจดใจจ่ออย่างไม่ละสายตา ต่อเนื่อง อาจใช้เทคนิคต่างๆ เข้าช่วยไม่ว่าจะเป็นสี การตัดต่อ ผู้กำกับภาพยนตร์จะต้องนึกอยู่เสมอว่าพวกเขาต้องการที่จะทำให้ผู้ชมให้ความสนใจไปที่ภาพยนตร์มากที่สุด และต้องสามารถกระตุ้นให้ผู้ชมรู้สึกกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาพยนตร์⁵

⁵ Jan Bone-Ron Johnson, Understanding the film, 4th ed.(NTC Publishing Group.,1993),p78

แนวคิดด้านผู้ชมภาพยนตร์

ผู้ชมภาพยนตร์เป็นตัวแปรหลักสำคัญที่จะทำให้ภาพยนตร์อยู่ได้ เพราะถ้าไม่มีผู้ชมภาพยนตร์ ภาพยนตร์ก็ไม่มีจุดหมายที่จะสร้างขึ้นเพื่อใคร เนื่องจากรายได้ของภาพยนตร์นั้นเป็นรายได้ที่มาโดยตรงจากผู้ชมภาพยนตร์ เมื่อไม่มีรายได้หลักจากผู้ชมภาพยนตร์แล้ว ภาพยนตร์ย่อมไม่สามารถสร้างขึ้นได้อย่างแน่นอน ดังนั้นผู้ชมภาพยนตร์จึงมีอำนาจในการที่จะตัดสินใจชมภาพยนตร์สูง สาเหตุเพราะภาพยนตร์ในปัจจุบันมีมากมายทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศ ตัวเลือกในการชมภาพยนตร์จึงมีมากตามไปด้วย ภาพยนตร์ที่ไม่มีคุณภาพ นำหน้า ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดผู้ชมภาพยนตร์ จะไม่สามารถอยู่ได้

ริชาร์ด เอ็ม กอลลิน (Richard M.Gollin) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่คนไปชมภาพยนตร์ไว้ในหนังสือชื่อ A Viewer's Guide to Film ไว้ด้วยกัน 8 ประการคือ⁶

1. ประสบการณ์ทดแทน (Vicarious experience) ภาพยนตร์จะสามารถพาเราไปในส่วนต่างๆ ของโลกซึ่งเรายังไม่เคยไปมาก่อนหรือไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะไป โลกซึ่งอยู่ในจินตนาการของเรา โลกซึ่งไม่เหมือนกับสถานที่ที่เราใช้ชีวิตอยู่ทุกวัน

2. การสวมบทเป็นตัวละครในภาพยนตร์ (Identification) โรงภาพยนตร์เป็นสถานที่ที่ปลอดภัยที่เราจะสามารถสวมบทเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่ตัวเราเองซึ่งการสวมบทในจินตนาการเช่นนี้ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการเติบโตและมีความคิดเป็นผู้ใหญ่พอของเรา

3. ประสบการณ์ที่เปรียบเทียบ (Analogous experience) เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แสดงถึงตัวอย่างของโลกในแง่มุมต่างๆ ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงกับสิ่งที่เราประสบมา ภาพยนตร์เป็นตัวแทนของโลกในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งแต่ไม่สามารถทดแทนทุกสิ่งทุกอย่างในโลกได้ เนื้อหาในภาพยนตร์สามารถแบ่งได้เป็นเนื้อหาที่สามารถเห็นประจักษ์ชัดเจนและเนื้อหาที่แฝงไม่สามารถทำให้ชัดเจนตรงกับความเป็นจริงทั้งหมด

---

⁶ Richard M.Gollin, "A viewer's guide to film". USA. : McGraw-Hill, Inc, 1992, หน้า 173-185

4. แบบแผนของสาธารณะ ภาพยนตร์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ตั้งสมมติฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ภาพยนตร์สร้างเกราะคุ้มกันให้กับผู้ชมในสถานการณ์ที่เขาารู้สึกว่าเขาไม่สามารถจะควบคุมมันได้ โรงภาพยนตร์จะมีลักษณะคล้ายกับวัด โบสถ์ สุเหร่า ซึ่งทำให้นึกกลับมาถึงศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งมักเสื่อมลงในทุกๆ วัน เช่นภาพยนตร์อเมริกันที่แสดงว่า การก่ออาชญากรรมไม่ได้ให้อะไรกับผู้ที่ก่อเลย โดยแสดงออกมาในลักษณะของความกระวนกระวาย ความสับสนที่เกิดขึ้นในตัวของผู้ก่ออาชญากรรมเอง

นักทฤษฎีตามแบบของฟรอยด์ได้พบว่า การระงับหรือการถ่ายโอนบุคลิกลักษณะที่ถูกระงับอยู่หรือที่เราไม่เคยรู้จะถูกแสดงออกมาโดยการกระทำของบุคคลอื่น โดยเฉพาะตัวละครในภาพยนตร์ เช่น มาตรการที่ปกปิดฐานะของตนเองอาจทำให้เราตระหนักถึงความผิดของเรา ซึ่งเคยกระทำแล้วเราได้ปกปิดเอาไว้ แต่การที่เราได้นั่งอยู่ในโรงภาพยนตร์กับคนที่มีความคิดคล้ายๆ กันจะช่วยให้เรารู้สึกโล่งใจและปลอดภัยเมื่อได้ออกจากโรงภาพยนตร์ไป

5. แบบแผนส่วนตัว เราไปชมภาพยนตร์เพื่อจะได้มีส่วนร่วมไปกับจินตนาการที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งเราคาดหวังว่าในอนาคตอาจเกิดขึ้นกับเราหรือเราคิดว่าอาจจะไม่มีโอกาสประสบกับเหตุการณ์นั้นเลยก็ได้ การได้ชมภาพยนตร์เหล่านี้จะเป็นการซ่อมแซมหากมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับเราเราจะได้พร้อมรับกับเหตุการณ์นั้นๆ ได้ หรืออาจจะกังวลกับผลที่เกิดขึ้นหรือคิดว่าตัวเรามีคุณสมบัติไม่เพียงพอในการทำสิ่งต่างๆ ได้ หากเราได้ดูภาพยนตร์เราจะเข้าใจถึงสถานการณ์นั้นๆ และผ่อนคลายได้มากขึ้น

6. ความลึกซึ้ง บางสิ่งบางอย่างในชีวิตจริงเราอาจรู้แค่เพียงผิวเผินเท่านั้น แต่เมื่อเราได้ไปชมภาพยนตร์เราอาจรู้และเข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้น ในภาพยนตร์บางเรื่องมักอาศัยนักทฤษฎีและนักวิชาการเป็นตัวแทนที่ใช้ในการตีความหมายของความเชื่อ และวัฒนธรรมของเรา ผู้ชมมักจะหาวัฒนธรรมชั้นสูง เช่น วรรณกรรมหรือดนตรีในภาพยนตร์ ผู้สร้างภาพยนตร์ไม่ใช่ นักปรัชญา แต่เขาเป็นผู้ชำนาญงานด้านความบันเทิง ผู้ซึ่งจะพยายามสื่อถึงเรื่องที่เราารู้ดีอยู่แล้ว ง่ายขึ้น หรือสิ่งที่เราควรเชื่อ ผู้สร้างจึงกลายเป็นผู้สร้างสรรโลกในความหมายที่ลึกซึ้งได้มากขึ้น

7. ศิลปะ ภาพยนตร์เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ผู้ชมภาพยนตร์ต้องการชมศิลปะจากงานภาพยนตร์เช่นเดียวกับการไปชมคอนเสิร์ต บัลเลต์ โรงละคร ไปพิพิธภัณฑ์ หรือไปชมกีฬาบางประเภท ผู้ชมมีความต้องการที่จะชมอะไรที่ยากจะหาได้ในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการ

ใช้ชีวิตประจำวันของเราในทุกๆ วัน ภาพยนตร์เช่นเดียวกับศิลปะแขนงอื่นๆ ให้ความเพลิดเพลินจากความงามของศิลปะเหล่านั้น เกิดความพึงพอใจจากแสง สี เสียง และทำให้ค้นพบกับสิ่งใหม่

8. การวิเคราะห์และตีความหมาย เมื่อผู้ชมได้ชมภาพยนตร์ก็จะตีความว่า ภาพยนตร์นั้นๆ ได้มีเนื้อหาสาระอะไรสำคัญ ภาพยนตร์นั้นเป็นประเภทใด มีความเพลิดเพลินหรือปัญหาใดบ้างเกิดขึ้นในภาพยนตร์ ขณะที่เราชมภาพยนตร์เราก็จะพยายามวิเคราะห์และจดจำส่วนต่างๆ ในภาพยนตร์ การตีความหมายอาจทำได้ 2 วิธี คือ การได้อ่านเรื่องราวก่อนที่จะได้ไปชมภาพยนตร์จะช่วยเอื้อให้การชมภาพยนตร์เข้าใจได้มากขึ้น และเมื่อภาพยนตร์จบลงก็รู้ว่าภาพยนตร์ต้องการจะบอกอะไรกับเรา วิธีที่ 2 คือ ใช้เวลาในการชมภาพยนตร์ตลอด 2 ชั่วโมง โดยวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมๆ กับชมภาพยนตร์ด้วย และเมื่อจบแล้วก็ลองย้อนกลับไปคิดในทันทีว่าชมอะไรไป พยายามดึงออกมาจากความจำในภาพยนตร์แต่ละส่วน ทั้งตอนต้น กลาง และตอนท้ายของเรื่อง เราจะพยายามสลายโครงสร้างของภาพยนตร์นั้นๆ และสร้างมันขึ้นมาใหม่ตามความคิดและการตีความหมายของเราเอง ยิ่งเรามีการวิเคราะห์ตลอดทั้งเรื่องก็จะยิ่งมีความรู้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องในเนื้อหา และเข้าใจเนื้อหาต่างๆ ของเรื่องนั้นๆ มากขึ้นด้วย

บรูซ เอ ออสติน (Bruce A. Austin) ได้ศึกษาถึงผู้ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว และได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแรงกระตุ้นให้ไปชมภาพยนตร์ว่า⁷ ความเข้าใจในกระบวนการกระตุ้นนั้น เราจะต้องเข้าใจถึงความต้องการก่อน ความต้องการแบ่งได้เป็น 3 ประการกว้างๆ คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ
2. ความต้องการทางจิต และ
3. ความต้องการทางสังคม

ความต้องการนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการขาดแคลนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่อาจจะเกิดจากความเกินของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่น ความตึงเครียด ความกระวนกระวาย ซึ่งความต้องการก็คือ ความต้องการลดความตึงเครียดหรือความกระวนกระวาย

⁷ Bruce A. Austin, "A look at movie audiences : immediate seating". USA.

เมื่อมีความต้องการเกิดขึ้น ก็เกิดแรงผลักดัน (drive) ให้รีบตอบสนองความต้องการนั้นๆ แรงกระตุ้นเหมือนกับแรงผลักดันก็ตรงที่มีแรงบังคับให้คนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่แตกต่างกันที่ แรงกระตุ้น (motivation) เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการใช้พลังงานในการกระทำสิ่งใดก็ตาม ดังนั้นแรงกระตุ้นจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของพฤติกรรมแต่ไม่ใช่ว่าทุกแรงกระตุ้นจะนำไปสู่พฤติกรรมทั้งหมด

แนวคิดความสำคัญของอเมริกันในอุตสาหกรรมภาพยนตร์⁸

แผนการในการทำภาพยนตร์เป็นธุรกิจเริ่มต้นขึ้นในประเทศฝรั่งเศส อุตสาหกรรมภาพยนตร์ฝรั่งเศสยืนหยัดในการส่งออกภาพยนตร์ไปทั่วโลก ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1

ผลของสงครามทำให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของฝรั่งเศสและประเทศตะวันตกอื่นๆ เช่น อิตาลี หยุดการสร้างภาพยนตร์อย่างกระทันหัน จากนั้นภาพยนตร์ของอเมริกาก็เข้าสู่ตลาดแทนที่ซึ่งไม่เฉพาะในตลาดยุโรปเท่านั้น แต่กระจายไปทั่วลาตินอเมริกาและญี่ปุ่น ภาพยนตร์อเมริกันเติบโตอย่างรวดเร็วในตลาดโลก ภายหลังสงครามโลกอเมริกาถูกกล่าวถึงว่าเป็นประเทศที่ผลิตภาพยนตร์สู่ตลาดโลกมากถึง 85 เปอร์เซ็นต์ และมีการผลิตมากถึง 98 เปอร์เซ็นต์ที่ถูกฉายในอเมริกา การควบคุมตลาดภาพยนตร์ของอเมริกาก็กลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะภาพยนตร์ที่ถูกผลิตขึ้นไม่ได้ฉายในอเมริกาเท่านั้น แต่ถูกฉายไปทั่วโลกเพื่อหาผลกำไร จากจุดนี้ จึงเป็นการกระตุ้นผู้กำกับภาพยนตร์ชาวอเมริกันที่จะผลิตภาพยนตร์ออกสู่ตลาดโลก

ในปี ค.ศ. 1914 ในประเทศออสเตรเลียมีภาพยนตร์อเมริกันมากถึง 50 เปอร์เซ็นต์ แต่ในปีค.ศ. 1923 ระยะเวลาเพียงไม่ถึง 10 ปี มีภาพยนตร์อเมริกันในออสเตรเลียมากถึง 94 เปอร์เซ็นต์ สำหรับในประเทศอังกฤษก่อนปี ค.ศ.1926 ส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) ของภาพยนตร์อังกฤษ มีประมาณ 15 ถึง 20 เปอร์เซ็นต์ แต่ในปี ค.ศ. 1926 ภาพยนตร์อังกฤษมีส่วนแบ่งในการตลาดลดเหลือเพียง 5 เปอร์เซ็นต์

หลังจากที่เกิดภาพยนตร์เสียงขึ้น ส่วนแบ่งทางการตลาดของอเมริกาเริ่มลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการแปลภาษา ในปี ค.ศ.1930 ซึ่งเป็นยุคของการสร้างภาพยนตร์คลาสสิก (Classic Film)

⁸ Graeme Turner, "Film as Social Practice". London and New York. Routledge, 1988. p.9

ซึ่งก็ยังคงไม่ใช่ยุคของภาพยนตร์อเมริกัน เป็นช่วงที่ภาพยนตร์อเมริกันตกต่ำที่สุด จำนวนผู้ชมภาพยนตร์อเมริกันตกถึง 30 เปอร์เซ็นต์ในปี ค.ศ. 1932

อย่างไรก็ตาม การกลับมาของภาพยนตร์ในประเทศตะวันตกก็มีช่วงชีวิตที่สั้น เพราะภาพยนตร์ตะวันตกเริ่มไม่มีการเคลื่อนไหวอีกในช่วงสงคราม ระหว่างที่เกิดสงครามภาพยนตร์อเมริกันพยายามดึงส่วนแบ่งทางการตลาดกลับมา ซึ่งรวมถึงการผลิตภาพยนตร์ในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในแถบลาตินอเมริกา (Latin American) ซึ่งเกิดสิ่งใหม่ในวงการภาพยนตร์คือ การแบ่งแยกของภาพยนตร์ออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนการสร้างภาพยนตร์และส่วนการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ซึ่งถือเป็นกฎหมายภาพยนตร์อเมริกันปี ค.ศ. 1948 สิ่งนี้ถือเป็นต้นแบบให้วงการภาพยนตร์ในประเทศอื่นๆ ในระยะเวลาต่อมา แม้จะมีบางประเทศที่เริ่มใช้ใน ช่วงปี ค.ศ. 1970 ก็ตาม

การจัดจำหน่ายถูกคำนึงถึงอย่างมาก ว่าเป็นหัวใจของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ส่วนใหญ่ ต้องระมัดระวังอย่างมากในเรื่องของการจัดจำหน่าย เพราะการจัดจำหน่ายที่ดีในช่วงเวลาที่เหมาะสมจะทำให้ภาพยนตร์มีรายได้สูงขึ้น ซึ่งการจัดจำหน่ายยังคงเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของอุตสาหกรรมภาพยนตร์

บทบาทของธุรกิจภาพยนตร์ถูกโจมตีอย่างบ่อยครั้งโดยธุรกิจบันเทิงในรูปแบบใหม่ และในสภาวะการณ์ทางการเงินแบบใหม่ รวมถึงการขึ้นๆ ลงๆ ของตัวภาพยนตร์เอง ซึ่งโดยทั่วไปเป็นเหตุผลทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ลดลง แต่อย่างไรก็ตามแม้ความเป็นเอกลักษณ์ในความเป็นธุรกิจบันเทิงที่มีอำนาจสูงสุดในศตวรรษที่ 20 จะจบลง แต่ภาพยนตร์ยังคงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เรายังคงเลือกกันอยู่ในปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์ของอเมริกันยังคงปรากฏอยู่ในวงการภาพยนตร์ทั่วโลกและวงการภาพยนตร์ไทย ไม่ว่าจะเป็นส่วนของการสร้างภาพยนตร์หรือส่วนของการจัดจำหน่าย แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือภาพยนตร์อเมริกันที่ยังครองตลาดผู้ชมภาพยนตร์ทั่วโลก ประเทศไทยก็ยังเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกอิทธิพลภาพยนตร์อเมริกันเข้าครอบครอง จะเห็นได้ว่าส่วนแบ่งทางการตลาดของภาพยนตร์ในประเทศไทยนั้น จำนวนของภาพยนตร์อเมริกันจะมีจำนวนสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อวงการภาพยนตร์ไทย

แนวคิดการผลิตภาพยนตร์ด้วยเงินทุนที่ต่ำ⁹

John Randall ได้กล่าวในหนังสือชื่อ Feature Films on a Low Budget เกี่ยวกับการผลิตภาพยนตร์ด้วยเงินทุนที่ต่ำว่า

ในปัจจุบันมีผู้ที่กำลังศึกษาทางด้านศิลปะและเทคนิคทางด้านภาพยนตร์กันมากขึ้น ซึ่งคนส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้มีความทะเยอทะยานที่จะเข้าสู่วงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ แต่เป็นที่รู้กันดีว่า บริษัทภาพยนตร์หรือสตูดิโอถ่ายภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงนั้น ปิดตัวเองที่จะรับคนรุ่นใหม่ ซึ่งบุคคลที่ทำงานอยู่กับบริษัทหรือสตูดิโอเหล่านี้ จะถูกทำสัญญากับบริษัทหรือสตูดิโออื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานในวงการอื่นๆ ด้วย เช่นละครเวทีหรือวงการโทรทัศน์ ดังนั้นคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาในวงการภาพยนตร์ มีน้อยมาก และจะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกที่เข้มงวด

ในอีกด้านหนึ่ง บริษัทสร้างภาพยนตร์อิสระจะเสนองานและโอกาสสำหรับคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านภาพยนตร์ แม้ว่าผู้กำกับภาพยนตร์รุ่นใหม่จะมีหลักการสร้างภาพยนตร์ที่เหมือนกัน แต่แนวทางการใช้ประโยชน์จากหลักการสร้างภาพยนตร์ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน

สิ่งที่จะต้องถึงในที่นี่คือเงินทุนในการสร้างภาพยนตร์ การที่มีค่าใช้จ่ายจำนวนมากเกิดขึ้นในภาพยนตร์ จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหยุดสร้างภาพยนตร์หรือไม่ ในความเป็นจริงแล้วค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่เกิดขึ้นในการสร้างภาพยนตร์ ไม่ใช่สิ่งที่จะทำให้เราหยุดสร้างภาพยนตร์ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องสร้างภาพยนตร์ที่มีลักษณะเช่นนี้ตลอดไป เพราะภาพยนตร์ที่ใช้เงินทุนในการสร้างสูงนั้น อาจจะล้มเหลวในการฉายภาพยนตร์เพื่อเรียกทุนคืน

ปัจจุบันหลักการสร้างภาพยนตร์โดยเงินทุนต่ำกำลังถูกสร้างขึ้นและหลักการนี้จะถูกใช้ต่อไป ภาพยนตร์เหล่านี้จะเป็นตัวแทนในการเริ่มต้นของนักสร้างภาพยนตร์รุ่นใหม่ และจะเป็นหนทางแห่งชีวิตที่จะนำไปสู่ความเป็น “คนทำหนัง”

John Randall กล่าวถึง 4 ทางหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างภาพยนตร์ นั่นก็คือ

1. มีบทภาพยนตร์ที่ดี

⁹ John Dandall, “feature films on a Low Budget” . London, Focal Press, 1991. p.ix

2. มีตารางการถ่ายทำ ตารางการแยกแยะการทำงานที่ถูกเตรียมมาอย่างดี
3. มีผู้กำกับที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ
4. มีทีมงานที่ดี มีความเป็นมืออาชีพ

การสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินทุนที่ต่ำนั้นมีความเป็นไปได้มาก แต่นักสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินลงทุนต่ำจะต้องมีความรู้ที่ดีถึงตำแหน่งผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ นักเขียนบทภาพยนตร์ ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ ช่างภาพ ช่างตัดต่อ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้จัดการดูแลส่วนต่างๆ ในภาพยนตร์ คำสอนที่จะใช้กับนักสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินลงทุนต่ำก็คือ “หาความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้” ซึ่งนักสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินทุนต่ำอาจจะต้องเริ่มตั้งแต่การหาความรู้ในระดับล่างในการทำงานในวงการภาพยนตร์ แต่อย่าอยู่เฉพาะระดับล่าง ต้องหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นด้วย

การสร้างภาพยนตร์ด้วยเงินลงทุนต่ำนั้นจะต้องมีการจัดการทุกส่วนในการผลิตภาพยนตร์ ตั้งแต่การเขียนบทภาพยนตร์ การจัดการตารางถ่ายทำและตารางการทำงาน การคัดเลือกนักแสดง การจัดเตรียมการถ่ายทำ การว่าจ้างทีมงานถ่ายทำ การฝึกซ้อมนักแสดง การจัดการการถ่ายทำ การจัดการเรื่องดนตรีและเสียงประกอบ การจัดจำหน่าย และที่ที่เกี่ยวข้องของทุกส่วน ซึ่งผู้สร้างภาพยนตร์จะต้องมีความรู้การจัดการระบบทุกอย่างได้อย่างดี ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ค่อนข้างหนัก

แนวคิดการปกป้องของรัฐบาลและการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์¹⁰

Jorge A. Schnitman ได้กล่าวถึงการปกป้องของรัฐบาลและการพัฒนาของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศโลกที่สาม ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงประเทศอาร์เจนตินา (Argentina) และเม็กซิโก (Mexico) ซึ่งได้กล่าวไว้ในหนังสือ Film Industries in Latin American “Dependency and Development” ว่า

แนวโน้มทั่วไปในการป้องกันของรัฐบาลในอาร์เจนตินานั้น หลังจากที่ได้สูญเสียตลาดผู้ชมในแถบลาตินอเมริกันในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ผู้กำกับภาพยนตร์ในอาร์เจนตินาได้รับการพิจารณาจากรัฐบาลในการช่วยเหลือ ในเรื่องที่ว่ารัฐบาลจะผูกมัดในการเป็นผู้สนับสนุนและ

¹⁰ Jorge A. Schnitman, “Film Industries in Latin America -Dependency and Development-” New Jersey, ABLEX Publishing Corporation, 1984. p.45

การเผยแพร่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศ ซึ่งเรื่องนี้เกิดในช่วงปี ค.ศ.1944 ถึง ค.ศ.1955 แต่ระยะเวลาไม่นานหลังจากนั้น มีการปล่อยให้มีการนำเข้าภาพยนตร์อิสระ ภายใต้กฎข้อบังคับที่ว่า “Laissez-faire” ซึ่งเกิดในช่วงปีค.ศ.1955 ถึง ค.ศ.1977 จากนั้นเมื่อเวลาล่วงเลยไปอีกไม่นาน มาตรการป้องกันของรัฐบาลก็เริ่มหะหลวมขึ้นไม่สามารถช่วยเหลือวงการภาพยนตร์ของอาร์เจนตินาได้ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 1977 เป็นต้นมา

สำหรับในเม็กซิโก เป็นเหตุการณ์ที่ตรงกันข้ามกัน แนวโน้มทั่วไปในการป้องกันของรัฐบาลนั้น มีการป้องกันและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ เริ่มตั้งแต่การผลิตภาพยนตร์ การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ซึ่งรวมถึงการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศด้วย การฉายภาพยนตร์ ซึ่งถ้ามีความจำเป็น รัฐบาลก็พร้อมที่จะเข้ามาทำงานเต็มที่ในจุดเหล่านี้และจะเป็นการแทนที่ผู้ประกอบการทั้งหมด การที่รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงในอุตสาหกรรมของประเทศนั้น เพื่อนำมาซึ่งความสะดวกสบายของกิจการผู้ประกอบการภาพยนตร์ ซึ่งรัฐบาลทำได้และค่อนข้างประสบความสำเร็จ

ขณะที่บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศนั้น มีผลทำให้อุตสาหกรรมเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ในอาร์เจนตินาถูกตั้งข้อสังเกตว่าไม่มีความต่อเนื่องในการเติบโตของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก “กระบวนการทางการเมืองในด้านต่างๆ” เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอาร์เจนตินาคลายคลึงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมของเม็กซิโกก่อนที่เม็กซิโกจะพัฒนาได้จากการสนับสนุนของรัฐบาล

สิ่งนี้เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความสำคัญของการปกป้องของรัฐบาล เพื่อความอยู่รอดและการเติบโตของอุตสาหกรรมด้านการสื่อสารมวลชนในประเทศที่กำลังพัฒนา จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า รูปแบบของรัฐบาลที่ใช้นั้นมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนอุตสาหกรรมด้านการสื่อสารมวลชนอย่างไร สำหรับเรื่องของอุตสาหกรรมภาพยนตร์นั้น นโยบายการป้องกันของรัฐบาลมีความแตกต่างระหว่าง การจำกัด (Restrictive) และการสนับสนุน (Supportive)

นโยบายการป้องกันของรัฐในเรื่องของการจำกัด (Restrictive) จะถูกเน้นใช้เพื่อที่จะขัดขวางจากการถูกรอบจำกัดตลาดภาพยนตร์ภายในประเทศ โดยภาพยนตร์ต่างประเทศ ซึ่งหมายถึงการมีระบบตรวจพิจารณาภาพยนตร์ การกำหนดโควตาจำนวนการนำเข้าของภาพยนตร์ต่างประเทศ การตั้งภาษีการนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศที่สูง และวิธีการอื่นๆ

แต่สำหรับนโยบายการป้องกันของรัฐในเรื่องการสนับสนุน (Supportive) จะเน้นถึงการสนับสนุนในทุกทุกด้าน เพื่อความก้าวหน้าในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศ เป็นต้นว่า รัฐบาลช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถกู้ยืมเงินจากธนาคาร การให้เงินบำรุงในการสร้างภาพยนตร์ การบริการผู้สร้างภาพยนตร์ในประเทศด้านต่างๆ การให้ทุนการศึกษาสำหรับช่างเทคนิคภาพยนตร์ และอื่นๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่านโยบายของรัฐบาลที่จะช่วยเหลืออุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศควร จะประกอบด้วย การจำกัด (ด้านการแข่งขันกับต่างประเทศ) และการสนับสนุน (ในการสร้างภาพยนตร์ทุกๆ ด้าน)

ในส่วนประเทศยุโรปตะวันตก นักปกป้องภาพยนตร์ในประเทศจะมีข้อจำกัดที่จะใช้กับ ภาพยนตร์ต่างประเทศ 2 ข้อที่เป็นหลัก คือ

1. การตรวจสอบภาพยนตร์ต่างประเทศ จะใช้ระบบที่แยกจากกันกับระบบตรวจสอบภาพยนตร์ในประเทศ

2. การให้โควตาการนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศนั้น จะจำกัดจำนวนภาพยนตร์ต่างประเทศ ที่จะนำเข้าทุกปี

การตรวจสอบภาพยนตร์ต่างประเทศจะใช้ระบบที่แยกจากกันกับระบบตรวจสอบ ภาพยนตร์ในประเทศ การให้โควตาการนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศนั้น จะจำกัดจำนวน ภาพยนตร์ต่างประเทศ ที่จะนำเข้าทุกปี

ส่วนนักปกป้องภาพยนตร์ในประเทศจะมีการสนับสนุนภาพยนตร์ในประเทศอยู่ 3 วิธี คือ

1. การให้รางวัล
2. การให้การกู้ยืมเพื่อการสร้างภาพยนตร์
3. การให้เงินบำรุงในการสร้างภาพยนตร์

รางวัลนั้นในที่นี้จะให้กับภาพยนตร์ที่มีคุณภาพ การกู้ยืมเงินจะได้จากธนาคารซึ่งรัฐบาลจะต้องทำเงื่อนไขพิเศษกับธนาคาร และการให้เงินบำรุงนั้น ได้จากการเก็บภาษีจากการชมภาพยนตร์

ทั้งอาร์เจนตินาและเม็กซิโกในปัจจุบันต่างใช้ระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์เป็นระบบหลักกับภาพยนตร์ต่างประเทศและมีการใช้ระบบกำหนดโควตาจำนวนภาพยนตร์ต่างประเทศที่จะนำเข้าในประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลยังเข้ามามีส่วนช่วยเหลือทางด้านเงินทุนในการสร้างภาพยนตร์อีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นผลทำให้วงการภาพยนตร์ทั้งของอาร์เจนตินาและของเม็กซิโกมีการพัฒนาไปมาก

แนวคิดทฤษฎี Political economic media theory ***

ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รุ่น คือ

รุ่นแรก คือ ทฤษฎีมาร์กซ์ ฉบับคลาสสิก

รุ่นสอง คือ 3 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ Political economic media theory, The Frankfurt school และ Hegemonic theory of media

รุ่นสาม คือ (Critical) Cultural study

สำหรับ Political economic media theory ซึ่งอยู่ในทฤษฎีวิพากษ์รุ่นที่สองนั้น มีแนวคิดหลักว่า เศรษฐกิจการเมืองมีส่วนกำหนดกระบวนการทำงานของสื่อมวลชน และเชื่อว่าเศรษฐกิจเป็นโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันทางสังคม

สื่อมวลชนเป็นระบบธุรกิจอย่างหนึ่ง ที่จะต้อง ทำกำไรสูงสุด จะต้องมีส่วนแบ่งการตลาด มีการขยายตลาด และต้องมีการขยายทุน

*** เนื้อหาของแนวคิดทฤษฎี Political economic media theory นี้ ได้จากการฟังคำบรรยายเรื่องการวิจัยทางทฤษฎีการสื่อสารของศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ เมื่อเดือนตุลาคม 2538

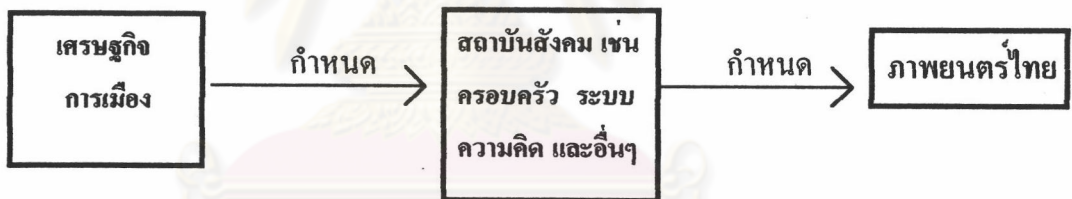
เมื่อแนวคิดทฤษฎี Political economic media theory เชื่อว่าเศรษฐกิจการเมืองเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการกำหนดสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็ น ครอบครั ว ศาสนา แม้แต่แนวความคิดระบบวิธึคิด เมื่อนำแนวคิดของทฤษฎีวิพากษ์ (Critical theory) ที่กล่าวว่า “สังคมมีอิทธิพลในการกำหนดสื่อ” เข้ามาเชื่อมโยงกับแนวคิดนี้ จะเข้าใจได้ว่

“โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองกำหนดสถาบันสังคม จากนั้นสถาบันสังคมต่างๆ ก็มา กำหนดสื่อ”

รูปภาพที่ 1. ความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจกำหนดสถาบันสังคมและสถาบันสังคมกำหนดสื่อ

เมื่อเป็นเช่นนี้ลองมาโยงเทียบกับภาพยนตร์ไทย จะได้ดังนี้

จึงมีความเป็นไปได้ว่าภาพยนตร์ไทยอาจจะถูกกำหนดโดยสังคม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ทำขึ้นเพื่อหาคำตอบว่าในความเป็นจริงปัจจัยตัวใดที่มีอิทธิพลต่อแนวการสร้างภาพยนตร์ไทยในปัจจุบัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น จากการค้นคว้าและตรวจสอบผู้วิจัยพบว่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องอยู่ 5 เรื่อง คือ ซึ่งผู้วิจัยขอแบ่งตามหมวดหมู่ได้ 2 หมวดหมู่ คือ

1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการชมภาพยนตร์ 4 เรื่อง คือ

1.1 การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยปิดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์ไทย ของกิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์

1.2 เหตุผลในการเลือกชมภาพยนตร์ของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ของ
เดือนใจ ทองสำริด

1.3 ความสนใจของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีต่อภาพยนตร์ ของกมล
นินนาทนนท์

1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย ของ
ไพบูลย์ กระเชนทร์พรรค

2. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของภาพยนตร์ไทย 1 เรื่อง คือ

2.1 การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะของภาพยนตร์ไทยยอดนิยมประเภทวัยรุ่น ของ
จิรบุญย์ ทศนบรรจง

กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์¹¹ ได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดในเขต
กรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์ไทย พบว่า นิสิตนักศึกษานิยมชมภาพยนตร์ไทยประเภท
ภาพยนตร์ชีวิต และเหตุผลที่เลือกชมภาพยนตร์ไทยเป็นเพราะต้องการชมดารา ฉาก และเพราะ
เพื่อนๆ แนะนำ ดาราที่นิสิตนักศึกษานิยมจะเป็นดาราที่มีบุคลิก รูปร่าง หน้าตาดี และจะชมภาพ
ยนตร์ที่มีผู้กำกับที่เคยชมมาแล้วพอใจ แต่จะไม่สนใจว่าภาพยนตร์ไทยเรื่องนั้นสร้างมาจากบริษัท
ใด และนิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การแสดงของดารา ฉากหรือสถานที่ถ่ายทำอยู่ในเกณฑ์ดี
ส่วนเนื้อเรื่อง บทพูดเจรจา เพลงประกอบ การถ่ายทำและการแต่งกาย ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี นิสิต
นักศึกษามีความคิดเห็นว่า คุณภาพของภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเดิม และจำนวนนิสิตนัก
ศึกษาที่ชมภาพยนตร์จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และปัจจัยที่มีผลให้การชมภาพยนตร์จากโรงภาพ
ยนตร์ลดลง คือ คุณภาพของภาพยนตร์และวิดีโอ ส่วนสิ่งที่มีผลกระทบน้อยที่สุดคือ ผลกระทบ
จากเศรษฐกิจ

---

¹¹กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์. "การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดในเขต
กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อภาพยนตร์ไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพาณิชย
ศาสตร์และการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528)

เตือนใจ ทองสำริด¹² ได้ศึกษาถึงเหตุผลในการเลือกชมภาพยนตร์ของนิสิตนักศึกษาใน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตนักศึกษาไม่ชอบชมภาพยนตร์ไทย เนื่องจากกลัวการดำเนินเรื่องที่ไม่มีเหตุผล และไม่กระทัดรัด กลัวพบเนื้อเรื่องที่จำเจ ซ้ำซาก และกลัวการแสดงตลกที่ไม่มีเหตุผล และมีมากเกินไป

กมล นินนาทนนท์¹³ ได้ศึกษาถึงความสนใจของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการชมภาพยนตร์โดยใช้สถิติจาก 5 สถาบัน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลในการเข้าชมก็เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อความสนุกสนาน และจะมีการเข้าชมภาพยนตร์ประมาณเดือนละ 1-3 เรื่อง ความแตกต่างของเพศ ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาเลือกชมภาพยนตร์ในประเภทที่แตกต่างกัน เพศชาย นิยมชมภาพยนตร์ชีวิตมากที่สุด รองลงมาคือภาพยนตร์จารกรรม สืบสวน เพลงและตลกขบขัน ในขณะที่เพศหญิงชอบชมภาพยนตร์เพลงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาพยนตร์ชีวิต สืบสวน จารกรรม และตลกขบขัน นักศึกษาทั้งสองเพศ มีความเห็นว่าอิทธิพลของภาพยนตร์ในแง่ดีต่อนักศึกษาก็คือ ช่วยในการปรับปรุงตนให้เข้ากับสังคม ช่วยเพิ่มพูนความรู้รอบตัวอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ส่วนในแง่ที่ไม่ดีคือ ทำให้เสียเงิน เสียเวลา และเสียสุขภาพ

ไพบูรณ์ คะเชนทร์พรรค¹⁴ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย ผลปรากฏว่า เพศ สถานภาพ ผู้กำกับการแสดง อิทธิพลของสื่อโฆษณาและอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับประเภทของภาพยนตร์ที่ตัดสินใจเลือกชม แต่แผนกวิชาที่

¹²เตือนใจ ทองสำริด. "เหตุผลในการเลือกชมภาพยนตร์ของนิสิตนักศึกษาใน กรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

¹³กมล นินนาทนนท์. "ความสนใจของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีต่อภาพยนตร์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510)

¹⁴ไพบูรณ์ คะเชนทร์พรรค. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531)

ศึกษา ภูมิลำเนาเดิม คารานำแสดง อิทธิพลของครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชน ไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทของภาพยนตร์ที่ตัดสินใจเลือกชม ตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่ามีทั้งอิทธิพลของสื่อโฆษณาและอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย โดยภาพยนตร์ตัวอย่างในโรงภาพยนตร์เป็นสื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลสูงสุด

จิรบุญย์ ทัศนบรรจง¹⁵ ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์ รูปแบบ เนื้อหา ตลอดจนเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินเรื่องของภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประเภทวัยรุ่น โดยมีผลการวิจัยคือ รูปแบบภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประเภทวัยรุ่นนั้น โครงเรื่องส่วนใหญ่แสดงถึงชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องใกล้ตัวของวัยรุ่นทั้งสิ้น ภาพยนตร์จะเปิดเรื่องให้ผู้ชมติดตามพฤติกรรมของตัวละครเอก และเรื่องราวที่ตัวละครเอกมีความสัมพันธ์ด้วย จากนั้นจะสร้างปมปัญหาซึ่งจะทวีความขัดแย้งขึ้น แล้วจึงมีการคลายปมแห่งความขัดแย้ง และจบลงด้วยความสุขในที่สุด โดยส่วนสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ในภาพยนตร์คือ มุขตลก ในด้านเนื้อหานั้น แนวคิดสำคัญที่ปรากฏในภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่อเพื่อน ความเสียสละ ความเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้ ภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประเภทวัยรุ่นได้สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป สำหรับการใช้เทคนิคของภาพยนตร์ในด้านการตัดต่อส่วนใหญ่จะตัดต่อตามลำดับเหตุการณ์ โดยมีดนตรีและเพลงประกอบเป็นส่วนช่วยเสริมอารมณ์ของภาพยนตร์ ในด้านวัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏจะเป็นวัฒนธรรมย่อยด้านภาษาและการแต่งกาย ส่วนจุดมุ่งหมายในการสร้างภาพยนตร์ของผู้สร้างนั้น ก็เพื่อความบันเทิงของผู้ชม โดยสอดแทรกสาระหรือทัศนคติของผู้สร้างลงไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵ จิรบุญย์ ทัศนบรรจง. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะของภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประเภทวัยรุ่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)